ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ

ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝

«Սովորողների մեջ ինքնուրույնության, նախաձեռնության և ստեղծագործական ունակությունների զարգացումը առարկայի դասավանդման ընթացքում»

Հետազոտող ուսուցիչ Լուսինե Ավագյան

''Արարատի մարզի Բերդիկի միջն. դպրոց'' ՊՈԱԿ

2023

Բովանդակություն

Նախաբան______________________________3 Գրականության ակնարկ

5 Գործնական համատեքստ ____9

Եզրակացություն__________________________14 Օգտագործված գրականության ցանկ 15

Նախաբան

Ժամանակակից կրթական համակարգի հիմնարար խնդիրներից և արժեքային կողմնորոշիչներից մեկն է աշակերտների մեջ ինքնուրույնության և ստեղծագործականության ձևավորումն ու զարգացումը։ Հենց այս որակներն են, որ օգնում եմ անձին հետագայում ինքնադրսևորվել կենսագործունեության ցանկացած ոլորտում։

Դպրոցական տարիքի երեխաների մեջ ինքնուրույնության և նախաձեռնողականության զարգացումը էապես կախված է մեծերից. հարազատներից և ուսուցիչներից, ովքեր շրջապատում են երեխային։

Ինքնուրույնությունը ներկայանում է, որպես անձի առանցքային որակներից մեկը, որը դրսևորվում է նրա կարողության մեջ խնդիրներ դնել իր առջև և փնտրել համապատասխան ուղիներ այդ խնդիրների լուծման համար։ Աշակերտների մոտ ինքնուրույնության և ստեղծագործականության ձևավորումը կարող է ընթանալ բարձր մակարդակով միայն այն դեպքում, երբ երեխան կարողանում է նպատակ սահմանել, գտնել դրան հասնելու ուղիները, իրագործել այդ ուղիներն առանց կողմնակի օգնության և հարաբերակցել առաջադրված խնդիրը և ստացված արդյունքները։

Տվյալ հետազոտական աշխատանքի թեմայի արդիականությունը պայմանավորված է նրանով, որ ժամանակակից կրթական համակարգում նկատվում է որոշակի հակասություն. մի կողմից անհրաժեշտություն կա դպրոցի աշակերտների մեջ սերմանել այդ ինքնուրույնության և ստեղծագործականության ջիղը; մյուս կողմից՝ չկան բավականաչափ մշակված և այս խնդրին համապատասխանող կրթական–մեթոդական նյութեր և ծրագրեր, որոնք լիովին ուղղված կլինեն այս խնդրի իրագործմանը։

Այս պայմաններում մանկավարժների առջև բավականին հստակ պահանջ է դրված աշակերտների մեջ սերմանել ինքնուրույնությունը, նոր գիտելիքներ ստանալու և դրանք մշակելու ունակությունը, ստեղծագործական մոտեցում ցուցաբերելու հատկությունը, տարբեր աղբյուրներից ստացված գիտելիքները մշակելու, վերլուծելու և դրանք առանձնահատուկ կերպով կիրառելու ձգտումը։

Կարևոր խնդիր է նաև սովորեցնել երեխաներին ստեղծագործաբար մոտենալ առկա խնդիրներին՝ չվախենալով ուսման մեջ առկա դժվարություններից:

Որպեսզի աշակերտների մեջ ձևավորվեն այս բոլոր հատկանիշները, կարևոր է ուսուցչի դերը: Մանկավարժը պետք է կարողանա գտնել ուսուցման այնպիսի եղանակներ և կիրառի այնպիսի միջոցներ, որոնք թույլ կտան զարգացնել երեխաների մտածողությունը, ստեղծագործական միտքը, մտքի ճկունությունը և արագությունը, նոր լուծումներ փնտրելու և գտնելու կարողությունը:

Տվյալ հետազոտական աշխատանքի շրջանակներում ես իմ առջև նպատակ եմ դրել ուսումնասիրել աշակերտների ինքնուրույնության, ստեղծագործականության խթանման գործընթացի առանձնահատկությունները` հիմնվելով մանկավարժական իմ փորձի վրա: Այս նպատակի իրացման համար վեր են հանվել և առաջադրվել են հետևյալ կարևոր խնդիրներ.

- ✔ Ուսումնասիրել ինքնուրույնության և ստեղծագործականության խթանման հիմնական մանկավարժական միջոցները;
- ✔ Պարզել, թե ինչպես են ազդում ստեղծագործական խաղերը աշակերտների ինքնուրույնության և ստեղծագործականության խթանման վրա;
- ✔ Առանձնացնել այն խնդիրները և դժվարությունները, որոնք առաջանում են աշակերտների ինքնուրույնության խթանման գործում;
- ✔ Առաջարկել ինքնուրույնության և ստեղծագործականության խթանման ժամանակակից միջոցներ և եղանակներ:

Այսպիսով, հավելենք, որ դպրոցում` աշակերտների ինքնուրույնության խթանման առաջնային նպատակն է աշակերտի անձի և նրա ստեղծագործական ընդունակությունների զարգացումը: Այս նպատակի իրացմանն անհրաժեշտ է մոտենալ քայլ առ քայլ, կիրառելով տարբեր մանկավարժական միմջոցներ, ուսուցման մեթոդներ և այլն:

Գրականության ակնարկ

Դպրոցական տարիքը, մանկավարժների և հոգեբանների կարծիքով, առավել կարևոր է երեխաների մեջ տարբեր որակների և հատկությունների զարգացման համար, որոնց օգնությամբ նրանք կկարողանան դրսևորվել հետագա կյանքում, կենսագործունեության տարբեր ոլորտներում: Այդպիսի որակներից են

ստեղծագործական ակտիվությունը, ինքնուրույնությունը, վստահությունը, պատասխանատվության զգացումը, համառությունը և այլն: Այս տարիքում երեխայի կայացման կարևոր ուղղություններից է ինքնուրույնության զարգացումը, որը մեծապես որոշում է երեխայի հաջող գործունեությունը հետագա կյանքում:

Ինքնուրույնությունը ձևավորվում է աստիճանաբար՝ երեխայի յուրաքանչյուր տարիքային փուլում, ընդ որում յուրաքանչյուր տարիքում այն ունի տարբեր հատկություններ և դրսևորման ձևեր: Միևնույն ժամանակ, յուրաքանչյուր տարիքային փուլում անհրաժեշտ է, որպեսզի երեխաների ինքնուրույնության ձգտումը խրախուսվի մեծերի կողմից համապատասխան չափաբաժիններով և ռացիոնալ կերպով՝ զարգացնելով անհրաժեշտ հմտություններ և կարողություններ երեխաների մեջ:

Ինքնուրույնությունը սերտորեն կապված է այնպիսի հոգեբանական հատկանիշի հետ, ինչպիսին է երեխայի կամքը, որի շրջանակներում երեխան գիտակցված կերպով կարգավորում է սեփական վարքը և գործունեությունը: Վերջիններս, իրենց հերթին, դրսևորվում են երեխայի կարողության մեջ՝ հաղթահարել դժվարությունները, որոնք հանդիպում են առաջադրված նպատակին հասնելու ճանապարհին:

Դպրոցական տարիքում աշակերտը սովորաբար ունի դրական տրամադրվածություն շրջապատող իրականության հանդեպ, սիրում է խաղալ և երևակայել: Այս տարիքում երեխան, որպես կանոն, արդեն հակված է սեփական կարծիքը ունենալու, սակայն մեծի հեղինակությունը կարող է մեծ ազդեցություն ունենալ այդ կարծիքի ձևավորման և զարգացման վրա: Այս ամենը անմիջականորեն ազդում է երեխայի և շրջակա իրականության միջև փոխազդեցությունների վրա:

Գիտակցելով, որ ինքնուրույնությունը անձի կարևորագույն բաղադրիչներից մեկն է, բազմաթիվ ժամանակակից գիտնականներ ուշադրություն են կենտրոնացրել դրա էության ուսումնասիրության վրա: Իսկապես, ինքնուրույնության

դաստիարակման խնդիրը ենթադրում է այդ ֆենոմենի հստակ սահմանում և դրա հատկանիշների առանձնացում:

Այսպես, ըստ Ս.Ի.Օժեգովի բառարանի, «ինքնուրույն» հասկացությունը ունի մի քանի սահմանումներ.

- ✔ Անկախ, ազատ;
- ✔ Անկախ գործողություններ և դատողություններ կատարելու ունակություն;
- ✔ Մյուսներից առանձնացված;
- ✔ Ինքնուրույն ուժերով կատարվող գործունեություն՝ առանց կողմնակի օգնության և ուղղորդման;
- ✔ Կողմնակի ազդեցությունից անկախ [Ожегов С.И. (1992). Словарь русского языка / под.ред. Н.Ю.Шведовой, էջ 412]:

Զ. Լ. Շինտարը ինքնուրույնության ֆենոմենը սահմանում է, որպես «անկախություն, անձի ձգտում և ունակություն գործողություններ կատարել առանց շրջապատող անձանց օգնության» [Шинтарь З. Л. (2007). Интеллектуальная самостоятельность младших школьников. №8. - С.12 - 16]:

Դառնալ ինքնուրույն և նախաձեռնող – օբյեկտիվ անհրաժեշտություն է և յուրաքանչյուր երեխայի բնական պահանջ: Սակայն, ինքնուրույն գործելու ունակությունը չի բացառում կողմնակի օգնության հնարավորությունը և, նույնիսկ, ցանկալիությունը:

Ինքնուրույնությունը սահմանվում է ոչ միայն որպես ազատություն արտաքին ազդեցություններից և պարտադրանքներից, այլև որպես «ընդունակություն հակազդել արտաքին ազդեցություններին և վերամշակել դրանք սեփական գիտակցության մեջ» [Савельева Т. М. (2007). Теоретические проблемы развивающегося образования. Минск, ПКООС, էջ 47]:

Ըստ մանկավարժական հանրագիտարանային բառարանի ինքնուրույնությունը սահմանվում է, որպես «անձի առանցքային որակներից մեկը, որն արտահայտվում է կարողության մեջ նպատակներ սահմանել և սեփական ուժերով հասնել դրանց իրականացմանը» [Мижериков В. А. (2004). Словарь - справочник по педагогике. М.: ТЦ Сфера, էջ 241]:

Միևնույն ժամանակ, ինքնուրույնության տակ ենթադրվում է անձի պատասխանատու վերաբերմունքը սեփական արարքների հանդեպ,

ընդունակություն ցանկացած իրավիճակում գործել գիտակցված և նախաձեռնողական, կայացնել ոչ ավանդական և ոչ ստանդարտ որոշումներ:

Դ. Բ. Էլկոնինը դիտարկում է ինքնուրույնությունը, որպես անձի ինտեգրալային հատկություն, որն արտացոլում է անձի կոգնիտիվ և կամային հատկանիշների միասնություն, ստեղծագործական և ակտիվ վերաբերմունք արտաքին աշխարհի հանդեպ [Эльконин Д. Б. (2001). Психическое развитие в детских возрастах: Избранные психологические труды. М.: МПСИ, էջ 253]:

Առաջատար հոգեբաններ և մանկավարժներ Վ. Դավիդովի, Գ. Ցուկերմանի և այլոց կարծիքով դպրոցականների ինքնուրույնությունը և նախաձեռնողականությունը դասապրոցեսում առաջին հերթին արտահայտվում է կարողության և ընդունակության մեջ ինքնուրույն մտածել, կողմնորոշվել նոր իրավիճակում, ինքնուրույն տեսնել խնդիրը և դրա լուծման ուղիները:

Ստեղծագործական ընդունակությունները հարկավոր է զարգացնել երեխաների մոտ՝ սկսած ամենավաղ տարիքից:

Գոյություն ունի կարծիք, որ ստեղծագործականությունը – անձի բնածին հատկությունն է, որոշ երեխաների մոտ այն առկա է, որոշների մոտ՝ ոչ: Սակայն, բազմաթիվ հոգեբանական և մանկավարժական հետազոտությունների արդյունքում պարզ է դարձել, որ բնածին կարող են լինել միայն ստեղծագործականության հակումները: Որպեսզի դրանք դառնան ստեղծագործական մոտեցումներ և ճկուն միտք, այդ հակումները պետք է մշտապես զարգացնել:

Տվյալ խնդրի շուրջ առկա որոշ գրական աղբյուրների ուսումնասիրությունը ցույց տվել, որ ստեղծագործականության խնդիրը տարբեր կերպ է մեկնաբանվում տարբեր հեղինակների, մասնագետների կողմից: Այսպես օրինակ, Ե. Տունիկը, ով զբաղվել է Է.Պ.Տորրենսի գիտական հայացքների խորին ուսումնասիրմամբ, ըստ վերջինիս հայեցակարգի մեկնաբանում է ստեղծագործականությունը, որպես անձի ընդունակություն, որը մշտապես գտնվում է զարգացման գործընթացում և կախված է բազմաթիվ ներքին և արտաքին պայմաններից, գործոններից [Туник Е. Е. (1998). Диагностика креативности. Тест П. Торренса: Методическое руководство. СПб, էջ 23]:

Հեղինակն առանձնացնում է ստեղծագործականության հետևյալ չափանիշները.

- ✔ Մտքի սահունություն;

- ✔ Մտքի ճկունություն;
- ✔ Մտքի օրիգինալություն / յուրօրինակություն;
- ✔ Մտքի մշակվածություն:

Ն.Լեյտեսը նշում էր, որ ստեղծագործականությունը հզոր գործոն է հանդիսանում անձի զարգացման գործընթացում, որով բնութագրվում է տվյալ անձի պատրաստակամությունը փոխելու, հրաժարվելու կարծրատիպերից, ազդելու շրջակա իրականության վրա [Лейтес Н. С. (1984). Способности и одаренность в детские годы. М., էջ 87]:

Այսպիսով, ստեղծագործականությունը սահմանվում է, որպես անձի ընդունակություն ծնելու նոր գաղափարներ գործունեության այս կամ այն ոլորտում, որոնք կնպաստեն առաջադրված խնդիրների էլ ավելի արդյունավետ լուծմանը: Այս ընդունակությունը կարող է արտահայտվել անձի մտածողության, ընկալման, երևակայության, էմոցիաների, ինչպես նաև իր գործունեության արդյունքների մեջ:

Հայտնի են նաև ստեղծագործականության և ինքնուրույնության որոշ տարիքային առանձնահատկություններ: Այսպես, օրինակ, Ա.Բելոուսովան կարծում է, որ վաղ մանկական տարիքում ստեղծագործականության խթանման վրա մեծապես ազդում են էմոցիաները [Белоусова А.К., Вышквыркина М.А. (2015). Социальный интеллект // Психология общения. М., էջ 102]:

Սակայն, ստեղծագործական գործընթացի կարգավորման զգացմունքային, էմոցիոնալ հիմքի առկայությունը դեռևս չի սպառում այս ֆենոմենի զարգացման մեխանիզմը երեխաների մոտ: Գոյություն ունեն նոր գաղափարների ստեղծման նաև այլ տեխնոլոգիաներ: Օրինակ, զարգացնող ուսումնառության հայեցակարգում ստեղծագործական գործընթացը կապվում է տեսական մտածողության հետ:

Դպրոցում աշակերտների ստեղծագործականության խթանման գործում կարևոր նախապայման է մանկավարժի ներազդեցությունը նրանց մտածողության գործընթացի վրա:

Այսպիսով, ստեղծագործականությունը աշակերտի ներքին ակտիվությունն է, որը կապված է նրա հետաքրքրությունների, բնավորության և անձի առանձնահատկությունների, մտածողության առանձնահատկությունների հետ:

Գործնական համատեքստ

Դպրոցում ուսուցչի աշխատանքի և աշակերտների ուսումնական հաջողությունների արդյունքները չափվում են ձեռք բերված գիտելիքներով, կարողություններով ու հմտություններով: Արդի ժամանակաշրջանում, երբ կյանքն օրեցօր առաջընթաց է ապրում, դպրոցի կարևորագույն խնդիրներից են դառնում աշակերտների կրեատիվության, նրանց ստեղծագործական մտածողության, ինքնուրույն որոշումներ կայացնելու կարողությունների ձևավորումն ու զարգացումը: Դիտարկենք, որտեղ և ինչպես է առավել լիարժեք կերպով արտահայտվում դպրոցականների ինքնուրույնությունը և ստեղծագործականությունը՝ հիմնվելով հետազոտողի մանկավարժական փորձի և համապատասխան գործունեության ընթացքում արված եզրակացությունների վրա: Ուսումնական գործընթացում դպրոցականի ինքնուրույնությանը, ստեղծագործականությանը և նախաձեռնողականությանը նպաստելու համար անհրաժեշտ է երեխային հնարավորություն տալ ինքնուրույն մտածել և արտահայտել սեփական տեսակետը այս կամ այն հարցի շուրջ: Ուսուցիչները նաև պետք է ձգտեն, որպեսզի աշակերտը ինքնուրույն կատարի ուսումնական առաջադրանքները, առանց կողմնակի օգնության: Մեծ նշանակություն ունեն ինքնուրույն աշխատանքները և ստեղծագործական առաջադրանքները ուսումնական պրոցեսում: Ընդ որում, դրանց պարագայում օգնության աստիճանը կարող է կախված լինել կոնկրետ երեխայի առաջադիմությունից: Այսպես, օրինակ, մեկ աշակերտին խնդիրը լուծելու համար բավական է միայն կարդալ խնդրի տեքստը, մյուսին անհրաժեշտ է նաև այդ տեքստի համառոտագիրը, իսկ երրորդ աշակերտին անհրաժեշտ է կազմել խնդրի լուծման հաջորդական պլան:

Դպրոցականների ինքնուրույնության զարգացմանը նպաստում է նաև արտադասարանային ընթերցանությունների կազմակերպումը, որոնց պարագայում դպրոցականներն ինքնուրույն են ծանոթանում ստեղծագործություններին, իսկ դասերի ժամանակ կամ արտադասարանային գործունեության ընթացքում ինքնուրույնությունը և նախաձեռնողականությունը կարող է զարգանալ ինքնուրույն, ստեղծագործական առաջադրանքներ կատարելու ընթացքում, օրինակ, խաչբառերի լուծում, վիկտորինաների կազմակերպում և այլն:

Դպրոցականների ուսումնական գործընթացում մեծ դեր է կատարում խաղային գործունեությունը, որի ընթացքում երեխան յուրացնում է իր խմբին բնորոշ անձնային հատկությունները և կիրառում դրանք իրական կյանքում:

տարիքը ամենակարևոր շրջանն է անձի կայացման և զարգացման համար□

Խմբային աշխատանքները նպաստում են երեխայի ինքնադրսևորմանը և ինքնահաստատմանը: Դրանք ձևավորում են հաջողություն, հաղթանակի հասնելու կայուն ձգտում, հատկապես նաև կամային որակներ□

Ցանկացած դասապրոցեսին ներգրավելով խմբային աշխատանքների մեջ նյութը ավելի հասանելի և մատչելի է դառնում երեխայի համար:

Ստեղծագործական և ինքնուրույն գործունեությունը նպաստում է դպրոցականների մոտ բարձրագույն հոգեբանական և հոգեկան ֆունկցիաների զարգացմանը, ինչպիսիք են հիշողությունը, մտածողությունը, ընկալումը, ուշադրությունը, ինչն իր հերթին ազդում է աշակերտի կողմից՝ գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների յուրացմանը, որոնք նրանք ստանում եմ դասի ժամանակ:

Այս պարագայում շատ կարևոր խնդիր է աշակերտների մոտ հետաքրքրություն խթանել առաջադրված խնդրի, մատուցվող նյութի հանդեպ: Հետաքրքրության առկայությունը աշակերտի մոտ նպատակաուղղված կերպով տանում է նրան առաջադրված խնդիրների իրական իրագործմանը և լուծմանը տարբեր եղանակներով: Ավելին, հետաքրքրությունը խնդրի հանդեպ զգալի կերպով ընդլայնում է աշակերտի աշխարհայացքը և կենսական փորձը, ծանոթացնում է նրան տարբեր տեսակի գործունեությունների հետ, ակտիվացնում և զարգացնում է նրա ընդունակությունները և հոգեբանական առանձնահատկությունները:

Ժամանակակից դպրոցում աշակերտը ուսումնական գործընթացում հանդես է գալիս, որպես ուսումնառության սուբյեկտ, համագործակցում է ուսուցչի և համադասարանցիների հետ: Սա հենց այն անձնային–կողմնորոշված ուսումնառության ոճն է, որը հանդիսանում է կրեատիվության զարգացման բարենպաստ գործոն: Հենց այսպիսի միջավայրում մանկավարժը պետք է, առաջին հերթին, ձգտի բարենպաստ պայմաններ ստեղծել՝ աշակերտների ստեղծագործականության լիարժեք զարգացման համար, քանի որ ստեղծագործականությունը թույլ է տալիս աշակերտին հանդես գալ, որպես ուսման գործընթացի ակտիվ մասնակիցը, իրականացնել սեփական մտահղացումները:

Հիմնվելով իմ մանկավարժական փորձի վրա, կարող եմ հավաստիացնել, որ դպրոցականների մոտ ինքնուրույնության և ստեղծագործականության զարգացմանը մեծապես նպաստում է ընտրության իրավիճակի ստեղծումը դասի ժամանակ, քանի որ հենց ընտրության իրավիճակն է նպաստում որոշակի աստիճանի ազատության ձևավորմանը: Այսինքն, այս պարագայում աշակերտը հնարավորություն է ստանում ինքնուրույն ընտրել այս կամ այն իրավիճակում վարքի առավել հարմար տարբերակը կամ խնդրի լուծման եղանակը: Միևնույն ժամանակ, կատարելով ընտրություն առկա տարբերակների միջև, աշակերտը սովորում

է նաև պատասխանատվություն կրել իր ընտրության համար, հետևաբար, նաև ստացված արդյունքի համար: Մանկավարժական գործընթացում կարևոր է, որպեսզի այդ ազատությունը լինի «պոզիտիվ», այսինքն ինքնաբավ:

Ինչպես նաև, դպրոցական տարիքում ինքնուրույնության և ստեղծագործականության զարգացումը առավել արդյունավետ է տեղի ունենում, քանի որ երեխաները առավել հետաքրքված են շրջապատող իրականությամբ, պահանջ ունեն ինքնուրույն գործունեության, սակայն միևնույն ժամանակ, մեծի հեղինակությունը դեռևս նշանակալի է երեխայի համար, ինչն օգնում
է մանկավարժին ուղղորդել աշակերտի գործունեությունը: Յուրաքանչյուր աշակերտ անհատականություն է, և ինքնուրույնության և ստեղծագործականության դրսևորման աստիճանը յուրաքանչյուրի մոտ կարող է տարբեր լինել:

Փորձը ցույց է տալիս, որ կարելի է առանձնացնել մի շարք խնդիրներ, որոնք փոխադարձաբար կապակցված են աշակերտների ստեղծագործականության, ինքնուրույնության զարգացման հետ: Այդ խնդիրներն են.

- ✔ Երեխայի ստեղծագործական ունակությունների և ինքնուրույնության զարգացում;
- ✔ Բանավոր խոսքի զարգացում;
- ✔ Ինքնարտահայտվելու կարողության զարգացում;
- ✔ Ազատ և անկաշկանդ շփում հասակակիցների և մեծերի հետ;
- ✔ Նախաձեռնելու, համախմբված աշխատելու հմտությունների ձևավորում;
- ✔ Աշխատասիրության, պատասխանատվության, ուշադրության դրսևորում;
- ✔ Գեղագիտական ճաշակի զարգացում;
- ✔ Տեսածի, լսածի վերաբերյալ խոսելու կարողություն;
- ✔ Իրավիճակը շտկելու կարողություն;
- ✔ Բարդույթներից ազատագրում:

  - Ենթադրվում է, որ ուսումնական գործընթացում աշակերտների ինքնուրույնությունը և ստեղծագործականությունը խթանելու հիմնական բաղադրիչ գործոնություններն են.

- ✔ Խնդիրների պլանավորում և բաշխում;
- ✔ Համապատասխան նյութերի և դիդակտիկ միջոցների կիրառություն;
- ✔ Ստեղծագործելու ազատություն;
- ✔ Խրախուսում և գնահատում;
- ✔ Սխալի իրավունքի պահպանում;
- ✔ Հարգանք ընկերոջ կարծիքի նկատմամբ;

✔ Համագործակցություն:

Ինքնուրույնության և ստեղծագործականության խթանման նպատակով

Ենթադրում եմ, որ աշակերտների մոտ ձևավորելով որոշակի առումով «ազատ տարածք»՝ սեփական մտքերը և կարծիքները արտահայտելու, բաց քննարկումներին մասնակցելու, ինչպես նաև դրանք ինքնուրույն խթանելու և կազմակերպելու համար,

աշակերտները կարողացան բավականաչափ ինքնահաստատվել, ավելի վստահ և ինքնուրույն զգալ դասի ժամանակ և տնային հանձնարարություն կատարելիս: Շատ կարևոր գործոն է նաև ուսուցչի՝ խրախուսելու և աշակերտին սխալվելու իրավունք վերապահելու մարտավարությունը, որը նա կիրառեց հետազոտական դասերի ընթացքում: Իսկ այս գործոնները ինքնստինքյան բերում են անձի մոտ ստեղծագործական մտքի խթանմանը, առավել ազատ և անկաշկանդ ուսումնական գործընթացի կազմակերպմանը:

Ինքնուրույնությունը և ստեղծագործականությունը հիմնված է երևակայության, ինտելեկտի, գյուտարարության և ինքնակրթության վրա: Կարելի է առանձնացնել ինքնուրույնության 3 հիմնական բաղադրիչներ.

1) Իրազեկություն՝ գիտելիք, հմտություն, փորձ;

2) Ստեղծարար մտածողություն՝ ճկունություն, համառություն որոշում կայացնելիս, կրեատիվ մտածողության մեթոդների կիրառում;

3) Մոտիվացիա՝ ներքին՝ սեփական հետաքրքրվածությունը խնդրի լուծման ժամանակ, ինքնակատարելագործման ձգտում և գիտելիքների կիրառում, և արտաքին մոտիվացիա՝ նյութական խրախուսում և առաջխաղացում:

Ինքնուրույնության և ստեղծագործական հմտությունների ձևավորման համար վտանգավոր է հին մեթոդների կիրառումը, որոնք թույլ չեն տալիս նոր գաղափարի և դրա իրականացման համար համապատասխան հմտությունների և գիտլիքների դրսևորմանը: Ինքնուրույնությունը և ստեղծագործականությունը, ինչպես յուրաքանչյուր ընդունակություն, անընդհատ զարգացման կարիք ունեն: Կան մի շարք գործողություններ, որոնց իրականացման դեպքում բարձրանում է աշակերտների՝ ինքնուրույն աշխատելու ցանկությունը՝

- Հոգեբանական հատկանիշների վերլուծություն;
- Մտքերի վերարտադրության մեթոդների ուսուցանում;
- Խմբում աշխատելու կանոնների ուսուցում և դերերի բաշխում.

Աշակերտների ինքնուրույնության բարձրացման կարևոր միջոց է մոտիվացիայի բարձրացումը:

Այսպիսով, դպրոցում սովորող աշակերտների ինքնուրույնությունը և ստեղծագործական ունակությունները խթանում է մանկավարժական հաջող գործունեությունը, որն իրականացվում է համապատասխան մեթոդների, միջոցների օգնությամբ, կիրառելով նորագույն տեխնոլոգիական միջոցներ:

Եզրակացություն

Հիմնվելով թեմատիկ մանկավարժական գրականության ուսումնասիրության, ինչպես նաև իմ մանկավարժական գործունեության ընթացքում ձեռք բերված փորձի վրա, կարող եմ եզրակացնել, որ դպրոցականների մոտ ինքնուրույնության և ստեղծագործական ունակությունների զարգացման համար կարևոր է, որպեսզի երեխաների համար ստեղծվեն սովորելու բարենպաստ պայմաններ, որոնց պարագայում նրանք հնարավորություն կունենան ինքնուրույն ձեռք բերել գիտելիքներ, գտնել խնդիրների լուծումներ, հաղթահարել ուսումնառության ընթացքում հանդիպած դժվարությունները:

Այն աշակերտները, որոնց մեջ մանկավարժական հաջող գործունեության ընթացքում ձևավորվում են ինքնուրույնության հակումները, որպես կանոն, բավական մեծ հետաքրքրություն են ցուցաբերում ուսման հանդեպ, մշտապես ձգտում են նոր գիտելիքներ ստանալ, վերլուծություններ և մտահանգումներ կատարել: Այսպիսի աշակերտները ևս կարող են բազմաթիվ սխալներ կատարել իրենց ուսումնառության ընթացքում, սակայն նրանց առավելությունը կայանում է նրանում, որ կատարած սխալներից այս աշակերտները չեն հուսահատվում և փորձում են ուղղել այդ սխալները:

Աշակերտների մեջ ինքնուրույնության և նախաձեռնողականության զարգացումը զուգորդվում է նաև ինքնավերահսկողության և կամային հատկանիշների զարգացմամբ:

Այս համատեքստում կարևոր և առանցքային է նաև մանկավարժի դերը: Նրա խնդիրն է ստեղծել բարենպաստ հոգեբանական մթնոլորտ, որի պարագայում աշակերտները հետաքրքրված և շահագրգռված կլինեն ուսումնական գործընթացով, կձգտեն ակտիվության և նախաձեռնողականության, ինչպես նաև ընդհանուր ինքնուրույնության: Դրա համար մանկավարժը կարող է կիրառել ուսումնական գործունեության կազմակերպման նորագույն մեթոդները, տեղեկատվական տեխնոլոգիաները, աշակերտների հետ աշխատանք կատարելու անհատական և խմբակային ձևեր, ինքնուրույն և ստեղծագործական աշխատանքներ և այլն:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Белоусова А.К., Вышквыркина М.А. Социальный интеллект //Психология общения. М.: 2015
2. Лейтес Н. С. Способности и одаренность в детские годы. М.: 1984
3. Мижериков В. А. Словарь - справочник по педагогике. М.: ТЦ Сфера, 2004
4. Ожегов С.И. Словарь русского языка / под.ред. Н.Ю.Шведовой, 1992
5. Савельева Т. М. Теоретические проблемы развивающегося образования. Минск, ПКООС, 2007

6. Туник Е. Е. Диагностика креативности. Тест П. Торренса: Методическое руководство. СПб., 1998
7. Шинтарь З. Л. Интеллектуальная самостоятельность младших школьников. М.: 2007
8. Эльконин Д. Б. Психическое развитие в детских возрастах: Избранные психологические труды. М.: МПСИ, 2001